

Andrzej Kosiorek

Borówek, gm. Bielawy

Informator Archeologiczny : badania 13, 205-207

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BĘDKOWICE, gm.Sobótka
woj.wrocławskie

patrz
wczesne średniowiecze

BOBROWNIKI, gm.Szpetal Górny
woj.wrocławskie

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii
w Łodzi

Badania prowadził mgr Tadeusz J.Horbacz.
Opiekę naukową sprawował doc.dr Jerzy Kmte-
ciński. Finansował Urząd Wojewódzki we Włoc-
ławku. Czwarty sezon badań. Ruiny zamku
/XIV-XVIII w./

Prace prowadzono w południowo-zachodniej partii rozbudowane-
go założenia bramowego, na które natrafiono w 1978 r. Odsłonięto
m.in. zachodnią ścianę budynku bramowego /wieży /? /, zachowaną
do wysokości około 3,5 m, z dwiema blendami. Większa, o wymiarach
2,6 x 1,2 m, powstała prawdopodobnie w wyniku likwidacji wcześniej-
szego ciągu komunikacyjnego, łączącego - od strony zachodniej - bu-
dynek bramy z międzymurzem północnym. Odkryty relikw ściany, "prze-
wiązany" z wewnętrznym murem obwodowym i "słupem" bramnym, jest
jednorodny formalnie i chronologicznie z dotychczas odsłoniętymi frag-
mentami budynku.

Teren wewnątrz budynku bramnego wyłożony był brukiem kamien-
nym z wyjątkiem partii przylegającej do ściany zachodniej, gdzie stwier-
dzono znikome pozostałości drewnianego "chodnika" /analogiczną sytua-
cję zaobserwowano w 1978 r. wzdłuż ściany E budynku/.

Uzyskany materiał zabytkowy pochodzi z okresu użytkowania
obiektu, tj. z końca XIV do XVIII wieku. Występował także materiał
XIX-wieczny i współczesny. Podobnie, jak w latach ubiegłych nie po-
siada on walorów datujących, ponieważ znaleziony został w całkowicie
przemieszanym, gruzowo-ziemnym wypełnisku założenia bramnego. Poza
licznymi fragmentami różnorodnej ceramiki natrafiono m.in. na frag-
menty szkła okiennego, butelek, pucharków, kafli, okuć, gwoździ i haków
żelaznych, kości zwierzęcych itp. Znaleziono także kilkanaście grotów, bełtów,
2 ostrogi oraz 7 monet /przeważnie XVII-wieczne szelągi/.

Zabytki i dokumentacja znajdują się w Katedrze Archeologii Uni-
wersytetu Łódzkiego.

Badania będą kontynuowane.

BORÓWEK, gm.Bielawy

Biuro Badań i Dokumentacji
Zabytków w Skierniewicach

Badania prowadził mgr Andrzej Kostorek.
Finansowało Biuro Badań i Dokumentacji
Zabytków w Skierniewicach. Pierwszy sezon
badań. Grodzisko stożkowate /kon.XIV - poł.XVI w./

Obiekt znany w literaturze jako "grodzisko stożkowate" leży nad Ochnią, dopływem Bzury, na bagnistych łąkach ok. 400 m na N od zabudowań wsi Borówek. Jest to kopiec ziemny w kształcie prostokąta o zaokrąglonych narożach, otoczony fosą i niskim wałem ziemnym. Wymiary u podstawy 82,5 x 42,5 m, na wierzchołku 40,0 x 22,0 m; wysokość 5 m. Na zachód od dniego /za wałem/ znajduje się mniejszy kopiec; /wymiarzy: 57,5 x 27,5 m, na wierzchołku 27,5 x 7,5 m; wysokość 3 m/.

W związku z zagrożeniem obiektu przeprowadzono badania ratowniczo-sondazowe. Założono 3 wykopy: dwa na szczycie "grodziska" /01, 02/, jeden na wale /03/; oraz dwa wykopy pomocnicze /A i B/ przylegające do wykopów 01 i 02. Łącznie przebadano 123 m² powierzchni.

W wykopie 01 odsłonięto przy profilu N szereg dużych kamieni polnych posadowionych na glinianej, zbitej polepie, grubości ok. 20 cm. Poniżej znajdowało się rumowisko ceglano-kamienne powiązane gliną i zaprawą wapienną, a pod nim ślady po zmurszałych belkach.

W celu uchwycenia dalszych fragmentów zniszczonego obiektu wytyczono wykop pomocniczy B, w którym nadal występowały fragmenty cegły palcówki oraz kamienie.

W wykopie 02 /prostopadły do 01/ odsłonięto przy południowo-wschodnim profilu fragment ławy kamiennej o wymiarach 152 x 110 cm. Dalszy ciąg regularnego skupiska kamieni bez zaprawy, posadowionych na piasku barwy czarnej, pojawił się w wykopie pomocniczym A.

W północnej części wykopu /na stoku kopca/ zlokalizowano fragmenty zgniłych kłód drewna mocujących wzgórze. Poniżej znajdował się już piasek barwy żółtej /całec/, z którego usypany został kopiec.

Na wachodnim odcinku wału wytyczono wykop 03. Wał składał się z pięciu warstw naturalnych: 1. próchnica porośnięta trawą; 2. piasek próchniczny barwy szarej; 3. piasek barwy żółtej i brązowej oraz glina; 4. piasek barwy jasnożółtej i czarnej oraz zbutwiałe belki umocnione pionowymi kołkami; 5. torf przemieszany z faszyną.

W trakcie badań wydobyto 2350 fragmentów ceramiki toczonej na kole. 75% stanowiły tzw. siwaki. Kilkanaście fragmentów posiadało polewę. Fragmenty obtaczane stanowiły 1% całości.

Z ogólnej liczby 132 przedmiotów żelaznych wyróżnić należy fragmenty wędzida, sierp, ogniwa łańcucha, okucia drzwi i skrzyń, brzytwę, nóż, haki. Kilka przedmiotów związanych z kowalstwem stanowią: fragment pilnika, żelazna łyżka do wytopu, przecinaki, 54 gwoździe oraz fragmenty glinianej dyszy. Znaleziono również części uzbrojenia i wyposażenia rycerskiego m.in. 3 fragmenty ostróg, grot bełtu, fragmenty plecionki kolczej, fragment topora oraz kilka małych płytek od zbroi /?/.

5 krzemieni znalezionych w dolnych warstwach prawdopodobnie zostały przywiezione wraz z ziemią do budowy kopca z innego stano-

wiska /neolit/. Ponadto wydobyto 492 fragmenty kości zwierząt dzikich i domowych /z przewagą tych pierwszych/, wśród których wyróżniono górną czaszkę kota.

Wobec powyższych danych można stwierdzić, że na terenie tzw. "grodziska" istniała obronna budowla mieszkalna z zabudowaniami gospodarczymi /kuźnia? /.

Wstępna analiza materiałów - przede wszystkim ceramiki - oraz źródła pisane dotyczące Borówka pozwalają datować obiekt na 4 ćw. XIV - 1 poł.XVI w.

Badania będą kontynuowane.

CHEŁM-BIEŁAWIN
Stanowisko 1

patrz
wczesne średniowiecze

CIECHANOWIEC
woj. łomżyńskie
Stanowisko "Zamczysko"

patrz
okres nowożytny

CIECHANÓW
Stanowisko I /Rynek/

Wojewódzki Konserwator
Zabytków w Ciechanowie

Badania prowadził mgr Andrzej Gindrych przy współpracy mgr Martynty Milewskiej. Finansował WKZ w Ciechanowie. Czwarty sezon badań. Średniowieczna kamienica mieszczańska /od końca XV do połowy XVII w./

Kontynuowano badania średniowiecznej działki miejskiej przy zachodniej pierzei rynku, poszerzając istniejący wykop w kierunku północnym i wschodnim. W ich wyniku odsłonięto ceglana północną ścianę eksplorowanej piwnicy zachowaną do wysokości około 2 metrów. Natrafiono także na frontową /wschodnią/ ścianę badanej kamienicy, z okienkiem oraz zejściem od strony rynku. Wstępne badania architektoniczne pozwalają wnosić, iż ściana ta nie pochodzi z pierwotnego założenia lecz została wtórnie wstawiona w istniejące fundamenty budynku. Analiza stratygraficzna warstw kulturowych zalegających od strony rynku i ich zawartości pozwala przyjąć, iż przebudowa ta nastąpiła na schyłku XV lub na początku XVI w. Tym samym odsłonięta ściana frontowa kamienicy wyznacza linię zabudowy zachodniej pierzei rynku od końca późnego średniowiecza po co najmniej 2 połowę XVII w. Bowiem dopiero zniszczenia drugiej wojny szwedzkiej kładą kres istnieniu tego budynku. Świadectwo temu daje wartość kulturowa warstw zasypiskowych piwnicy a w szczególności liczne monety Jana Kazimierza.

Tegoroczne prace pozwoliły na określenie pełnych wymiarów kamienicy w partii przyziemia. Rzut jej zbliżony był do kwadratu o bokach około 11 m. Wymiary partii podpiwniczonej wynosiły około 11 na 8 m.